

OVER ELK VERGETEN HEEN

VAN JO CLAES VERSCHENEN
BIJ HOUTEKIET

De zaak Torfs
De blinde vlek
Dood in december
Het oog van de naald
Tot de dood ons scheidt...
Getekend vonnis
De mythe van Methusalem
Vermoorde onschuld
Voor wie de klok slaat

Jo Claes

Over elk
vergeten heen

Houtekiet
Antwerpen / Utrecht

Graag uw reacties op
www.jo-claes.be
www.facebook.com/misdaadauteurjoclaes

© Jo Claes / Uitgeverij Houtekiet 2017
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

Omslag Wil Immink
Foto omslag © Uschi Claes
Opmaak www.intertext.be

ISBN 978 90 8924 548 9
e-ISBN 978 90 8924 549 6
D 2017 4765 4
NUR 330

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

Voor Wilfried en Ger-Jan
die beiden, elk op hun manier,
aan dit verhaal hebben bijgedragen.

Deel 1

Veilinghuis Bernaerts

Thomas Berg, hoofdinspecteur bij de Federale Politie van Leuven, had het eerder al ondervonden: naar een veiling gaan was zo'n beetje als ten strijde trekken. Er moest iets veroverd worden. Iets wat je echt graag wilde hebben, maar waar anderen hun zinnen ook op hadden gezet. En die anderen zouden zoveel mogelijk weerwerk geven en al hun middelen aanwenden om zelf hun slag te slaan. Wie het begeerde voorwerp dus in handen wilde krijgen, moest de tegenpartij de loef afsteken. Dat kon door meer te bieden, maar vaak was dat alleen niet genoeg. Je moest de ander ook te slim af zijn: hem onzeker maken, overbluffen, tactisch buitenspel zetten.

In dit geval had Berg zijn oog laten vallen op een prachtig 19de-eeuws balboekje dat geveild werd bij Bernaerts in Antwerpen. Het kleinood zag er aan de buitenkant uit als een minihandtasje, uitgevoerd in kunstig geciseleerd zilver en voorzien van een als een bloem gecamoufleerd drukknopje dat via een onzichtbaar mechanisme de sluitklep bovenaan deed openspringen. Binnenin, discreet aan het oog onttrokken, zat het eigenlijke balboekje waarin de eigenares dansen kon laten reserveren door heren die daar op voorhand om hadden gevraagd.

De foto in de catalogus op internet had meteen Bergs aandacht getrokken. Het snuisterijtje, negen bij zes centimeter groot, zou een mooie aanwinst vormen voor zijn collectie klein zilver en dus had hij een plaats geboekt voor de veiling die zou plaatsvinden op vrijdag 13 februari.

Het was niet de eerste keer dat Berg naar Bernaerts ging.

De verkoop begon zoals altijd om zeven uur waardoor hij de laatste trein naar Leuven dreigde te missen en verplicht was de nacht door te brengen in Antwerpen. Gewoonlijk reserveerde hij een kamer in hotel Rubenshof dat op loopafstand van het veilinghuis lag, maar dit keer was het weer zo slecht dat hij een taxi had genomen.

Onmiddellijk bij zijn binnenkomen voelde hij de typische opwinding die hem telkens weer overviel in dit soort situaties: een haast koortsachtige agitatie die zijn zenuwen op scherp zette en nog versterkt werd door de nerveuze spanning die onder de aanwezigen hing. Iedereen was een potentiële tegenstander, een concurrent die op hetzelfde voorwerp kon bieden en de prijs zo hoog opdrijven dat je je gewonnen moest geven en de avond op een teleurstelling uitliep.

De zaal zat barstensvol. Berg had een plaats gereserveerd op de bovenste rij van de tribune, een strategische positie vanwaar hij een overzicht had over het publiek en kon zien wie van de deelnemers tegen hem opbood. Nog voor de eigenlijke verkoop begon, rook de heet gestookte ruimte al naar natte kleren. Het balboekje werd geveild als lot 81, wat betekende dat het meer dan twee uur zou duren voor het onder de hamer kwam. Het was intussen vijf voor zeven. De veiling kon elk ogenblik van start gaan. Op dat moment hoorde hij iemand zeggen:

‘Wie we daar hebben. Dag, Thomas.’

Hij keek op. Een man van vooraan in de zestig hing zijn jas over de leuning van de stoel, schuin voor de zijne. Het was Karel Vyncke, een antiekhandelaar uit Leuven bij wie Berg geregeld iets kocht. Ze schudden handen. Vyncke ging zitten en draaide een halve slag.

‘Wat brengt jou hier?’

‘Lot 81,’ antwoordde Berg.

Vyncke sloeg zijn catalogus open.

‘Het balboekje? Mooi ding. Staat ook op mijn verlanglijstje.’
Berg schrok, maar deed zijn best om zijn gezicht in de plooi te houden.

‘Grapje, Thomas.’

Vyncke grijnsde plagerig en duwde zijn afgezakte bril naar de nok van zijn neus. Zijn kale hoofd had aan de zijkanten en achteraan nog wat flarden lang, vlokkerig haar dat zijn originele kleur had verruild voor leigrijs. Berg had graag met hem te maken. De man kende zijn stiel en kon ongemeen boeiend praten over zowat alles wat met antiek te maken had. Zijn specialiteit was de Belgische beeldhouwkunst, vooral de periode tussen 1830 en 1940, iets wat niet meteen Bergs interesse wegdroeg, hoewel hij in het verleden een paar keer geïntrigeerd had zitten luisteren wanneer Vyncke hem in zijn zaak een glas wijn voorzette en intussen breedvoerig over zijn laatste aanwinst vertelde.

‘Waar kom jij voor?’

‘Aha!’ Vyncke stak zijn wijsvinger op. Zijn rechterhand, zag Berg, zat in een verband. ‘Kijk eens naar lot 113.’

Berg deed wat hij vroeg. Het bleek om een bronzen beeld van Constantin Meunier te gaan dat een bevallige, jonge vrouw voorstelde met in haar opgeheven linkerhand een olielampje en in de andere een dolk. Ze was blootsvoets en droeg een korte stola die aan één kant van haar schouder was gegleden en een fraai gevormde borst onthulde. Het beeld heette Psyche en werd aangeprezen als een van de topstukken van de veiling.

‘Hoe vind je het?’

Nog voor Berg kon antwoorden, hoorde hij Vyncke tussen zijn tanden vloeken.

‘Verrek, Smeets is hier.’

Berg keek in dezelfde richting als de antiekhandelaar en probeerde uit te maken wie hij bedoelde.

‘Zie je die man daar? Zes rijen naar beneden, aan het middenpad. Dat is Herman Smeets. Hij werkt in Museum M. Wedden dat hij op het beeld van Meunier komt bieden?’

Berg bestudeerde de aangewezen figuur. Een veertiger in een ouderwets, zwartfluwelen jasje. Scherp gezicht, halflang haar, bril met metalen montuur. Een beetje het academische type.

‘Waarom denk je dat hij hier is voor het beeld?’

‘Psyche is gemaakt in 1894,’ antwoordde Vyncke. ‘Dat is de periode waarin Meunier in Leuven woonde. Het museum bezit een paar prachtige werken van hem. Dit beeld zou hun collectie natuurlijk mooi aanvullen. En Smeets is een kenner. Hij is gepromoveerd op een dissertatie over Meunier.’

Dat van dat academische type klopte dus. Berg merkte dat Vyncke ineens heel wat minder op zijn gemak was nu hij vreesde te moeten opbieden tegen een museum. Om hem af te leiden vroeg hij:

‘Ik ben geen expert op het vlak van Meunier, maar ik dacht dat hij alleen religieuze en sociaal geëngageerde kunst heeft gemaakt?’

‘Daarom is dit beeld zo apart,’ zei Vyncke. ‘Psyche is de enige mythologische figuur die van hem bekend is.’

Berg wilde nog iets vragen, toen de veilingmeester ten tonele verscheen. Meteen hield het geroezemoes in de zaal op. Het eerste lot, een gouache van Frans Masereel, werd door een assistent op een ezel geplaatst en verscheen tegelijkertijd reuze-groot op een scherm achter de rug van de veilingmeester.

Het bieden begon. Gedurende de eerste paar loten slaagde Berg er nog in om zijn aandacht bij het steekspel in de zaal te houden, maar al snel dwaalden zijn gedachten af zoals dat de laatste weken vaak gebeurde wanneer hij niets omhanden had. De periode tussen kerst en Nieuwjaar had hij doorgebracht in

Uganda, in de kleine flat van Tatyana Magara, die hij een halfjaar geleden had leren kennen toen er in Leuven een aanslag was gepleegd op haar baas, de rector van de universiteit van Kampala. Berg was tot over zijn oren verliefd geworden op de mooie Ugandese en was haar in oktober achternagereisd: een heerlijke veertiendaagse vakantie waaraan veel te snel een eind kwam en die om herhaling smeekte. Vandaar dat hij eind december voor de tweede keer naar ginds was gevlogen en opnieuw een fantastische tijd had beleefd in Tatyana's gezelschap.

Dat was intussen anderhalve maand geleden en geleidelijk aan had het gemis zulke overweldigende proporties aangenomen dat hij de laatste tijd met zijn gedachten voortdurend afwezig was en vreesde dat zijn werk begon te lijden onder zijn aanhoudende verstrooidheid. Hij skypete wel geregeld met Tatyana, bijna om de andere dag, maar die gesprekken konden het vacuüm niet vullen en hadden zelfs een averechts effect. Hoe meer hij met Tatyana praatte, hoe schrijnender haar afwezigheid aanvoelde, en de afgelopen dagen had hij opzettelijk een paar keer een avond overgeslagen, wat het probleem natuurlijk niet oploste, maar nog verscherpte. Als hij bedacht hoeveel weken er sinds zijn laatste bezoek waren gepasseerd, werd hij overmand door een doffe weemoed. Al die tijd die was vergleden en die hij bij haar had kunnen doorbrengen. Het was zonde. Doodzonde.

De slag van de hamer waarmee de veilingmeester de verkoop bezegelde, haalde Berg plotsklaps uit zijn overpeinzingen. Hij zag dat ze intussen bij lot 52 waren beland: een 17de-eeuws vanitasstilven met als titel *Homo bulla*, oftewel: de mens is een zeepbel, wat zoveel betekende als: het leven is in een oogwenk voorbij. In Bergs situatie niet meteen een opbeurende gedachte.

De catalogus op zijn schoot lag nog altijd open op de bladzijde met het beeld van Constantin Meunier. Berg herinnerde

zich het verhaal van Psyche, de mooie koningsdochter wier schoonheid zo algemeen werd geprezen dat zelfs de godin Aphrodite jaloers werd op haar. Ze gaf daarom haar zoon Eros het bevel om het meisje met een van zijn pijlen te treffen en verliefd te laten worden op een afstotelijk iemand, maar Eros raakte zelf in de ban van de prinses en voerde de opdracht niet uit. Het gevolg was dat geen enkele man naar Psyches hand dong en dat zijzelf niemand liefhad.

Ten einde raad gingen haar ouders naar het orakel van Delphi, waar Apollo hun op aanraden van Eros liet weten dat ze het meisje naar een bergtop moesten brengen waar ze de bruid zou worden van een monster. Geïntimideerd door het goddelijke bevel, gehoorzaamden de ouders, maar in plaats van een monster verscheen de westenwind Zephyros die Psyche naar een paleis voerde waar ze elke nacht het gezelschap kreeg van een man die op onvergelykelijke wijze de liefde met haar bedreef, maar haar tegelijk waarschuwde om nooit een poging te ondernemen zijn gezicht te zien, anders zou hij voorgoed uit haar leven verdwijnen.

Berg keek op toen hij de veilingmeester lot 77 hoorde afroepen. Geschrokken klapte hij de catalogus dicht. Als hij niet oppaste, miste hij het balboekje nog. Hij ging verzitten en focuste zijn aandacht op de verkoop.

Het duurde nog een kwartier voor lot 81 aan de beurt kwam. Vyncke draaide zich om en wenste hem succes. Het balboekje werd ingezet op 200 euro. Berg liet zijn ogen over het publiek gaan. Geen enkele arm ging de lucht in. Prima. Als niemand bood, moest de veilingmeester het bedrag wel laten zakken. Hij had op voorhand zijn limiet op 300 euro bepaald en met zo'n hoge inzetprijs was de kans groot dat hij snel tegen zijn plafond zou zitten.

'Niemand?'

De veilingmeester keek de zaal rond.

‘Dit is een prachtig hebbedingetje, dames en heren. Ge-
maakt in Wenen tussen 1880 en 1890. Een exquisiet stuk in zijn
soort. Wie biedt als eerste?’

Vooraan, op de tweede of derde rij, ging een hand omhoog.
Berg slikte een vloek in en verschoof naar de punt van zijn stoel.
Het was een vrouw, zag hij.

‘Dank u wel,’ zei de veilingmeester. ‘Wie biedt 220?’

Berg stak zijn hand op.

‘We hebben 220 euro. Iemand meer?’

Opnieuw deed de vrouw een hoger bod. Berg voelde zijn
hartslag. Niemand anders reageerde; de vrouw was zijn enige
concurrent. Hij stak zijn nummer omhoog.

‘260 euro voor de heer op de laatste rij.’

De veilingmeester wendde zich tot de dame vooraan.

‘U, mevrouw?’

Er volgde een knikje. Berg knarsetandde. Nu moest hij al
300 euro bieden, maar daar kwamen nog eens 22 procent vei-
lingkosten bij. Hij maakte een snelle berekening. De totale
som bedroeg 366 euro, een stuk meer dan voorzien. Vyncke
keek over zijn schouder en zag hem aarzelen. Hij fluisterde:

‘Als je nog één keer biedt, is het van jou.’

‘Hoezo?’

‘Ik ken die vrouw. Ze heeft een antiekzaak in de Klooster-
straat. Op 300 euro maakt ze geen winst meer.’

Berg twijfelde nog. De twee reizen naar Uganda hadden
flink wat geld gekost en als hij binnenkort opnieuw wilde gaan,
moest hij een beetje op zijn uitgaven letten.

‘We hebben 280 euro,’ zei de veilingmeester. ‘Niemand
biedt meer?’

Berg keek naar het op het scherm geprojecteerde balboek-
je. In close-up was het nog mooier dan op de foto in de cata-

logus. Hij mompelde een verwensing. Het was niet de eerste keer dat hij tijdens een veiling met dit dilemma werd geconfronteerd en de ervaring had hem geleerd dat iets kopen wat boven je budget ging een korte tijd pijn deed, terwijl iets laten schieten wat je echt graag wilde veel langer bleef nazeuren. Hij nam een besluit en stak zijn nummer omhoog.

‘300 euro!’

De veilingmeester wees met zijn hamer in zijn richting en keek vragend naar de vrouw. Er kwam geen reactie meer. Berg vergat te ademen.

‘300 euro één keer... 300 euro twee keer... 300 euro drie keer...’ De klap van de hamer verloor Berg uit zijn lijden. ‘Toegewezen aan de heer op de laatste rij.’

‘Proficiat, Thomas,’ zei Vyncke.

Het roffelen van Bergs hart zwakte af. Het balboekje verdween van het scherm voor het volgende lot. Hij liet zich met zijn rug tegen de leuning van zijn stoel zakken. Zoals altijd voelde hij een mengeling van triomf en wroeging. 366 euro was geen habbekrats, maar hij was blij dat hij had doorgezet.

Terwijl de verkoop voortging, viel het Berg op dat Vyncke geen enkele keer een bod deed. Was hij dan alleen voor het beeld van Meunier naar de veiling gekomen? Hij had het daarstraks toch over een verlanglijstje gehad? Er werden vanavond 125 loten verkocht. Het zou dus nog een hele tijd duren voor hij het balboekje kon gaan ophalen.

Zonder dat hij het kon verhinderen, dwaalden zijn gedachten opnieuw af naar het verhaal van Psyche. De prinses beleefde een gelukkige tijd met haar geheimzinnige minnaar, maar geleidelijk aan begon ze haar twee zussen te missen en daarom gaf Eros Zephyros het bevel om de meisjes naar het paleis te brengen. Enthousiast vertelde Psyche over haar fantastische geliefde, wat de zussen zo jaloers maakte dat ze haar voor-

hielden dat ze waarschijnlijk het bed deelde met een monster. Waarom anders verdween hij elke ochtend voor het licht werd?

Wantrouwig geworden, wist Psyche wekenlang niet wat te doen. Aan de ene kant wilde ze niet het risico lopen haar minnaar te verliezen, aan de andere kant was ze bang dat haar zussen gelijk hadden. Heen en weer geslingerd tussen liefde en wanhoop, besloot ze om aan de kwelling een eind te maken. Met een olielamp en een dolk begaf ze zich naar de kamer waar haar geliefde lag te slapen, vastbesloten hem te doden als hij een gedrocht bleek te zijn, maar tot haar opluchting zag ze de wondermooie Eros op het bed liggen. Op dat ogenblik viel een hete oliedruppel op Eros' schouder waardoor hij wakker schrok. Woedend maakte hij Psyche de bitterste verwijten en verdween uit haar leven.

'En nu, dames en heren,' hoorde Berg de veilingmeester zeggen, 'komen we bij een van de topstukken van deze avond. Een prachtig werk van Constantin Meunier, getiteld Psyche. Het beeld dateert uit de Leuvense periode van de kunstenaar en wordt ingezet op 75.000 euro. Wie bijt de spits af?'

Berg schrok van de som. De bronzen figuur van ongeveer driekwart meter groot was intussen op het scherm verschenen. Hij keek naar het wondermooie gezicht van de prinses. Er lag een verliefde uitdrukking op die werd overschaduwd door een waas van verdriet alsof het nakende onheil al werd voorvoeld. Het was een uitzonderlijk knap werk, daar bestond geen twijfel over. Maar 75.000 euro? Dat geloofde hij nooit.

Zijn gedachte was nog niet koud of het bieden begon, zo snel en uit verschillende hoeken van de zaal dat de prijs binnen de kortste keren opliep tot 120.000 euro. Toen viel er een wak in het spervuur en bleef het stil, bijna een halve minuut lang, alsof iedereen tijd nodig had om te bekomen van de snelheid waarmee de prijs was opgedreven.

De veilingmeester liet zijn ogen over het publiek gaan. De meeste bidders gaven te kennen dat ze afhaakten, maar niet Karel Vyncke. Hij stak zijn hand op.

‘130.000 euro!’ wees de veilingmeester met zijn hamer.

Bijna onmiddellijk ging een andere arm de hoogte in. Berg zag dat het die van Herman Smeets was, de man die volgens Vyncke voor Museum M bood.

‘140.000 euro!’ kraaide de veilingmeester.

Berg zag zweetdruppeltjes parelen op de kale schedel van de antiquair. Met gestrekte hals, de lippen op elkaar geperst van spanning, hield Vyncke zijn blik gefixeerd op zijn tegenstander. Hij bood opnieuw.

‘150.000 euro!’ klonk het uit de luidsprekers.

In de zaal kon je een speld horen vallen. Gefascineerd door het duel tussen de twee mannen, draaiden alle hoofden in de richting van Smeets. Diens arm ging opnieuw de lucht in.

‘160.000 euro!’ riep de veilingmeester enthousiast.

Vynckes schouders zakten naar beneden. Gaf hij het op? Berg wachtte gespannen af. Hij kon toch al moeilijk geloven dat Vyncke zo hoog had geboden. Zijn antiekzaak in de Schrijnmakersstraat had wel een uitgebreid clientèle, maar dat hij zo kapitaalkrchtig was, had Berg nooit vermoed. Of was hij zich aan het vergalopperen? In het heetst van de strijd gebeurde het vaak dat iemand alle voorzichtigheid uit het oog verloor en zich door zijn eigen geestdrift liet meeslepen.

‘We hebben 160.000 euro,’ zei de veilingmeester. ‘Biedt iemand meer?’

Tot Bergs verbazing stak Vyncke opnieuw zijn hand op. Het gebeurde heel wat minder overtuigend, zodat Berg vermoedde dat dit zijn ultieme bod was.

‘170.000 euro voor de heer achteraan in de zaal!’

De veilingmeester richtte zijn aandacht op de man bij het

middenpad. Smeets aarzelde geen seconde en counterde Vynckes bod.

‘180.000 euro!’

Het gezicht van de veilingmeester straalde. Zo’n recordprijs had hij ongetwijfeld niet verwacht.

Berg zag hoe Vyncke nerveus op zijn stoel verschoof. Hij hoopte in zijn plaats dat de man zou zwijgen voor hij zich onherroepelijk in nesten werkte. Op dat moment riep een stem aan de andere kant van de zaal:

‘200.000 euro!’

‘Oooo...’ ging het langgerekt door het publiek. Iedereen reikhalsde om te achterhalen van wie het bod kwam. Ook de veilingmeester was even de kluts kwijt.

‘Excuseer, ik heb niet gezien wie...’

Dicht bij de deur, op de vijfde of zesde rij, stak een man zijn nummer omhoog. Berg zag hem in driekwart profiel. Hij was ongeveer veertig, had blond haar en droeg een modieus jasje met hemd en das. Er lag een neutrale uitdrukking op zijn gezicht, alsof het hoge bedrag hem niets deed. Berg wist zeker dat hij de man tot nu toe geen enkele keer had zien bieden.

De veilingmeester liet zijn blik van Smeets naar Vyncke gaan en terug. Toen er geen tegenbod kwam, vroeg hij:

‘Heren, gaat iemand van u hoger?’

Smeets schudde van nee; Vyncke boog zijn hoofd. Het volgende ogenblik werd het beeld afgehamerd op 200.000 euro.

Terwijl de ruimte zich vulde met handgeklap, keek Berg naar de winnaar die zich sluw op de achtergrond had gehouden tot zijn tegenstanders elkaar hadden uitgeput. Hij moest plots aan een zegswijze denken. Die van de twee honden die vochten om hetzelfde been.